

“Εκκλησία και κλήρος το 21”

/ Γνώμες

Γράφει ο Αρχιμ. Ιάκωβος Κανάκης

Η αναφορά στα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821, μας δίνει την αφορμή να αναζητήσουμε τις ρίζες μας και να αναβαπτιστούμε με αυτές. Να δούμε με ανοιχτή ματιά τα γεγονότα πριν, κατά και μετά την Επανάσταση. Να διαλεχθούμε, να συμφωνήσουμε, αλλά και να διαφωνήσουμε καλοπροαίρετα αν χρειαστεί. Σίγουρα να προβληματιστούμε. Τι είναι αυτό που ενώ έχουν περάσει δύο αιώνες, δεν μας αφήνει να δούμε την αλήθεια και μας διχάζει; Τι είναι αυτό που μας «κυνηγάει» και μόνο όταν έχουμε μια άμεση απειλή, μας κάνει να ομονοούμε και να συνεργαζόμαστε; Είναι της φυλής μας ιδίωμα ο διχασμός;

Με τα παραπάνω ως πλαίσιο, ας δούμε πως προσεγγίζεται η προσφορά της Εκκλησίας στην Επανάσταση. Και στο ζήτημα αυτό έχουμε τις συνηθισμένες ακραίες θέσεις. «Τίποτα δεν έκανε η Εκκλησία» ή «όλα τα έκανε η Εκκλησία». Πάντως, ένας νηφάλιος ερευνητής των πηγών δεν μπορεί να παραβλέπει τον σπουδαίο και καταλυτικό έργο της Εκκλησίας, των κληρικών και των μοναχών της. Στην Αρκαδία και σε πολλές άλλες επαρχίες της Πελοποννήσου, όπως και της

υπόλοιπης στερεάς και νησιωτικής χώρας, αρχιερείς, ιερείς, διάκονοι, μοναχοί και μοναχές βρήκαν φρικτό τέλος επειδή έμειναν πιστοί στην Πίστη τους. Ένα ολόκληρο «νέφος» μαρτύρων θυσιάστηκαν για την Πίστη στο Θεό και την ελευθερία της πατρίδας. Και όμως, ιστορικοί αναλυτές απαξιώνουν την προσφορά αυτή του μαρτυρικού αίματος και ορισμένοι μάλιστα υποστηρίζουν ότι ο κλήρος ήταν σε συνεργασία με τους Οθωμανούς.

Τέτοιες διαπιστώσεις- γενικεύσεις ασφαλώς δεν υπηρετούν την αλήθεια, ούτε βέβαια και την επιστήμη της ιστορίας. Θα αναφερθώ σε ένα μόνο πραγματικό γεγονός που έλαβε χώρα στην ιστορική μονή της Παναγίας της Κερνιτσιώτισσας, η οποία βρίσκεται στην ηρωτόκο Γορτυνία. Η μονή αυτή είναι ένα καστρομονάστηρο, το οποίο κατέκαψε ολοσχερώς δύο φορές ο Ιμπραήμ και το μόνο που διασώθηκε θαυματουργικά ήταν το εικόνισμα της Παναγίας. Όταν κατά την Τουρκοκρατία χρειάστηκε η παραγωγή φισεκιών για τον αγώνα, οι μοναχοί πρόσφεραν τα τιμαλφή και ότι πολύτιμο από τα ιερά σκεύη προκειμένου να ενισχύσουν τον αγώνα.

Μάλιστα κάποιοι μπήκαν και στον ένοπλο αγώνα, κάτι που δεν συνάδει με τους ιερούς κανόνες, αλλά κατ' οικονομία έγινε και αυτό. Κάποιος που δεν θέλει για ιδεολογικούς λόγους να δει την αλήθεια αυτή, δεν μπορεί να αντιληφθεί τέτοιες προσφορές εμψύχων και αφύχων, που ήταν συχνές. Απλά δεν θέλει να μάθει.

Εκτός των κληρικών που όπως είδαμε βοήθησαν ακόμα και με την ζωή τους τον αγώνα, έχουμε και κάποιους άλλους που χρειάστηκε να ετοιμάζουν από άλλες θέσεις ευθύνης την επανάσταση. Ο άγιος Γρηγόριος ο Ε΄, ο Παλαιών Πατρών Γερμανός, και μερικοί ακόμα, είχαν την γενική ευθύνη για την προετοιμασία της Επανάστασης. Με διάκριση, εν μέσω κινδύνων, ακροβατούσαν μεταξύ των οπλαρχηγών, του κουρασμένου λαού και του Σουλτάνου. « Σάρκωναν» όλο το γένος των Ελλήνων και είχαν συνείδηση αυτής της μεγάλης ευθύνης.

Γνώριζαν ότι ένα λάθος κόστιζε δεκάδες, εκατοντάδες ή και χιλιάδες ψυχές. Αυτοί με την πνευματικότητά τους, την εμπειρία τους, την οξυδέρκεια τους συσπείρωσαν τους επαναστατημένους έλληνες. Συγκίνησαν, όπως και αρκετοί άλλοι λόγιοι της εποχής, τους φιλέλληνες και τις ξένες δυνάμεις και με κοινή προσπάθεια ήρθε το ποθούμενο μετά από περίπου τετρακόσια χρόνια. Η Εκκλησία στάθηκε ως μάνα και θεματοφύλακας όλου του δύσκολου εγχειρήματος. Είναι η κοινή μας μάνα και η τροφός στην οποία δεν υπάρχει αποκλεισμός κανενός. Όλοι χωρούν σε αυτήν. Τόσα χρόνια υπάρχει γιατί δεν είναι μια υπηρεσία, ένας θεσμός, αλλά ένας θεοίδρυτος οργανισμός. Έχει κεφαλή της τον Χριστό. Λάθη από τα μέλη της γίνονται, αλλά παραμένει «αγία, καθολική...».

Η Εκκλησία έχει κάτι που δεν προσφέρεται πουθενά αλλού. Προσφέρει το άγιο Πνεύμα. Όταν αποφάινεται «εν συνόδω» δεν κάνει λάθος. Θα αναφέρουμε ένα παράδειγμα σχετικά με τον Άγιο Γρηγόριο τον Ε΄ και τον Παπαφλέσσα. Θα δούμε με αυτό πόσο διακριτικά και θεόπνευστα έχει τοποθετηθεί για τους ήρωες αυτούς της Επανάστασης. Αναγνωρίζει και στους δύο τον ηρωικό φρόνημα, την αγάπη για την πατρίδα και την πίστη στον Θεό. Τον μεν Παπαφλέσσα, αν και ήταν ιερωμένος, τιμά ως εξάαιρετο ήρωα, όμως τον Γρηγόριο τον τιμά ως άγιο. Έχει η Εκκλησία μια διακριτική και θεϊκή προσέγγιση στα πράγματα. Δεν βιάζεται, αλλά λειτουργεί με σύνεση και σοφία.

Αυτήν την Εκκλησία εμπιστευόμαστε και δεν ακούμε φωνές διασπαστικές. Διαφυλάττουμε την ενότητα της, την ενότητά μας. Σε αυτό μας προτρέπει ο Χριστός, αλλά και οι Πατέρες και Διδάσκαλοι της Πίστης μας.

